

05/12**Hospodaření Státní tiskárny cenin s majetkem státu**

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2005 pod číslem 05/12. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ JUDr. Eliška Kadaňová.

Cílem kontroly bylo prověřit správnost postupů při hospodaření státního podniku a plnění zákonem stanovených povinností ze strany zakladatele.

Kontrolu provedly v období od dubna do září 2005 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru státního rozpočtu a z odboru analýz.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2003 a 2004, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující (do ukončení kontrolní akce).

Kontrolovanými osobami byly:

Státní tiskárna cenin, státní podnik (dále jen „STC“);

Ministerstvo financí (dále jen „MF“ nebo „zakladatel“).

Námítky, které proti kontrolnímu protokolu podala STC, byly vypořádány rozhodnutím vedoucí skupiny kontrolujících.

K o l e g i u m NKÚ na svém XXI. zasedání, konaném dne 28. listopadu 2005, s c h v á l i l o usnesením č. 9/XXI/2005 k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

Výroba bankovek v areálu současné STC započala v roce 1928, kdy byla tiskárna součástí Národní banky Československé. V roce 1950 se stala útvarem Státní banky československé a v roce 1953 byl vytvořen samostatný podnik s názvem Státní tiskárna cenin.

S účinností od 1. 7. 1989 byla založena Státní tiskárna cenin, státní podnik, Praha. STC byla zařazena mezi státní podniky zřízené k uspokojování veřejně prospěšných zájmů. V souvislosti se zánikem ČSFR přešla veškerá práva a povinnosti zakladatele na MF.

Zakládací listina STC specifikuje hlavní předmět podnikání, kterým je v současné době zejména příprava a tisk bankovek, cenin, cenných papírů, výroba plastových a polygrafických výrobků. Předmět podnikání byl rozšiřován např. o poradenskou, konzultační, školicí a zprostředkovatelskou činnost v oblasti informačních a komunikačních technologií a poskytování certifikačních služeb v oblasti elektronického podpisu.

Po přijetí zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, bylo nutno přizpůsobit zakládací listinu, která byla vydána dne 26. 11. 1997. Tento zákon přinesl také změny v právech a povinnostech zakladatele a zavedl i nové pojmy, např. určený majetek, tj. majetek státu vymezený v zakládací listině, se kterým může podnik nakládat pouze se schválením zakladatele.

Tabulka č. 1 – Porovnání vybraných údajů zakládací listiny

(v tis. Kč)

	Stav k 26. 11. 1997	Stav k 9. 11. 2004
Výše kmenového jmění	200 000	500 000
Minimální výše kmenového jmění	150 000	200 000
Majetek, s nímž má podnik právo hospodařit	1 066 805	2 414 376
Určený majetek	388 838	1 054 830

Zdroj: Zakládací listina z roku 1997 a Dodatek č. 2.

STC získala v roce 1998 na základě smlouvy o převodu práva hospodaření bezúplatně nemovitý majetek, k němuž mělo právo hospodaření NAŠE VOJSKO, TISKÁRNA, PRAHA, státní podnik. Tento majetek s nulovou účetní zůstatkovou cenou zaevidovala na základě znaleckého posudku v částce 9 425 tis. Kč. V získaných prostorách vybudovala závod II, v němž po kolaudaci počátkem roku 2000 zahájila výrobu.

V listopadu 2001 získala STC bezúplatně nemovitý a movitý majetek v zůstatkové ceně 14 673 tis. Kč, s nímž byla příslušná hospodařit PAPIROGRAFIA, státní podnik. STC převzatý majetek státu zaevidovala v reprodukčních cenách na základě znaleckých posudků v úhrnné ceně 37 665 tis. Kč. Po rekonstrukci objektů v nich zahájila v roce 2004 výrobu jako ve svém závodě III.

Vznik nových výrobních kapacit se projevil ve zvýšení počtu zaměstnanců, majetku, tržeb a nákladů, což je zřejmé z tabulky č. 2.

Tabulka č. 2 – Údaje z výkazů o hospodaření STC (v tis. Kč)

	2000	2001	2002	2003	2004
Aktiva celkem	989 739	1 150 734	1 230 574	1 479 736	1 481 883
Dlouhodobý majetek (netto)	494 298	556 570	568 865	763 404	853 619
Zásoby	124 690	159 956	144 711	136 247	183 267
Průměrný stav zásob	103 469	142 322	157 153	140 480	159 545
Pohledávky dlouhodobé	12 299	12 135	12 081	11 875	15 518
Pohledávky krátkodobé	49 479	60 895	23 587	34 489	56 014
Krátkodobý finanční majetek	299 652	355 485	469 430	519 260	365 575
Časové rozlišení	9 321	5 692	11 900	14 461	7 890
Pasiva celkem	989 739	1 150 734	1 230 574	1 479 736	1 481 883
Vlastní kapitál	762 359	914 570	1 003 670	1 171 999	1 309 236
Cizí zdroje	221 437	197 626	223 566	304 930	169 681
Závazky dlouhodobé	0	0	0	30 815	35 065
Závazky krátkodobé	108 564	45 778	70 779	145 023	64 956
Bankovní úvěry a výpomoci	112 763	151 847	113 802	129 092	69 660
Časové rozlišení	5 943	38 538	3 338	2 807	2 966
Výnosy	660 767	710 140	770 827	816 458	853 967
Náklady	544 549	592 948	643 733	644 826	712 838
Hospodářský výsledek	116 218	117 192	127 094	171 632	141 129
Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	424,23	447,39	456,92	465,92	533,96

Zdroj: Výroční zprávy STC za roky 2000 až 2004.

STC investovala do nových technologií a rozšiřovala svou výrobu především z vlastních zdrojů. Tato skutečnost působila na absolutní růst nákladů, zejména výkonové spotřeby, osobních nákladů a odpisů, a promítla se i do zvyšování stavu zásob. Současně docházelo k absolutnímu růstu výnosů a s výjimkou roku 2004 také k růstu hospodářského výsledku.

II. Plnění povinností stanovených zákonem o státním podniku

Povinnosti stanovené zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, byly plněny s výjimkou, kdy

- STC nezabezpečila konání voleb zástupců zaměstnanců do dozorčí rady. Volby zástupců zaměstnanců do dozorčí rady se uskutečnily poprvé v roce 1997 a pak až v roce 2004. Zástupci zaměstnanců v dozorčí radě vykonávali funkci téměř sedm let, namísto čtyř let stanovených „Jednacím řádem dozorčí rady“;
- STC v roce 2003 nepožádala zakladatele o souhlas s vyřazením určeného majetku v celkové účetní zůstatkové ceně 723 tis. Kč. O souhlas s vyřazením určeného majetku v celkové

účetní zůstatkové ceně 1 281 tis. Kč, který STC zlikvidovala v roce 2004, požádala zakladatele dodatečně v dubnu 2005;

- zakladatel, který byl o vyřazení určeného majetku v celkové pořizovací ceně 1 450 tis. Kč informován mimo jiné i „Výroční zprávou Státní tiskárny cenin“ za rok 2004, neupozornil STC na porušení zákona o státním podniku. Dodatečný souhlas s vyřazením vydal v červnu 2005.

III. Porovnání zveřejněných údajů s údaji v účetnictví

STC sestavovala v letech 2002 až 2004 účetní závěrky v plném rozsahu v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Takto sestavené účetní závěrky obsahovaly požadované údaje s výjimkou účetní závěrky k 31. 12. 2002, v níž nebyl uveden okamžik jejího sestavení.

V příloze v účetních závěrkách za období let 2002 až 2004 STC uvedla informace o použitých účetních metodách, zásadách a způsobech oceňování, doplňující informace k rozvaze a k výkazu zisku a ztráty.

Výroční zprávy včetně účetních závěrek po ověření auditorem a schválení zakladatelem zveřejnila – uložila do sbírky listin, která je součástí obchodního rejstříku.

IV. Shrnutí výsledků kontroly jednotlivých oblastí hospodaření STC

Prověřováno bylo provádění inventarizací majetku a závazků, pořizování majetku a nakládání s ním, tvorba a čerpání fondů, náklady a výnosy. Finanční objem kontrolovaných položek dosáhl výše 1 627 723 tis. Kč, přičemž do tohoto objemu nebyla zahrnuta hodnota předmětu kontrolovaných smluv. V jednotlivých oblastech bylo zejména zjištěno:

1. Inventarizace majetku a závazků

Technické a organizační zabezpečení inventarizací upravují vnitřní předpisy STC a příkazy generálního ředitele k provedení inventarizace majetku a závazků.

V oblasti inventarizace a evidence majetku v letech 2003 a 2004 nepostupovala STC v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, v případech, kdy

- v roce 2003 neprovedla inventarizaci 13 položek drobného nehmotného majetku – softwaru v hodnotě o celkové výši 172 tis. Kč a k 31. 12. 2003 nezjistila stejný rozdíl mezi skutečným stavem drobného nehmotného majetku a stavem vedeným v účetnictví;
- v inventurních soupisech v roce 2003 ani v roce 2004 nespécifikovala složení jednotlivých položek souborů dlouhodobého hmotného majetku v celkové pořizovací ceně 1 751 tis. Kč, a proto nemohla jednoznačně určit, zda stav vedený v účetní evidenci odpovídá skutečnému stavu;
- fyzickou inventuru dlouhodobého hmotného majetku – drahých kovů (k 31. 12. 2003 v celkové pořizovací ceně 1 222 tis. Kč a k 31. 12. 2004 v celkové pořizovací ceně 2 055 tis. Kč) neprovedli určení členové dílčí inventarizační komise, ale jiné osoby. V inventurních soupisech za oba roky STC neuvedla způsob zjišťování skutečných stavů;
- vykazovala stav účtu „Dlouhodobý hmotný majetek – drahé kovy“ k 31. 12. 2003 o 7,6 tis. Kč vyšší, než činil součet hodnot uvedený ve skladních kartách tohoto majetku ke stejnému datu, a k 31. 12. 2004 pak stav o 43,6 tis. Kč nižší, než součet hodnot uvedený ve skladních kartách ke stejnému datu. V obou uvedených letech nezjistila inventarizační rozdíly, a inventarizaci tak neprovedla důsledně a řádně.

2. Investice

STC sestavila „Plán investic a zdroje financování“ v roce 2003 i v roce 2004, které vzala dozorčí rada na vědomí. Plán investic v roce 2003 činil celkem 356 140 tis. Kč a týkal se zejména rekonstrukce budov a pořízení nových výrobních technologií. Skutečná výše investic

k 31. 12. 2003 dosáhla 210 051 tis. Kč. Plán investic v roce 2004 činil 386 373 tis. Kč a zahrnoval nákup nové technologie a stavební práce. Skutečná výše investic k 31. 12. 2004 dosáhla 333 261 tis. Kč. STC financovala investiční akce z vlastních zdrojů, případně z úvěrů poskytnutých bankami.

Na STC se nevztahoval zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Pro zajištění výběru dodavatelů se STC řídila interními předpisy. Od 1. 5. 2004, kdy nabyt účinnosti zákon č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, je STC povinna podle tohoto zákona postupovat.

U namátkově vybraných investičních akcí byla provedena dokladová kontrola 16 smluv se sjednanými cenami v celkovém objemu 281 664 tis. Kč. Bylo zjištěno, že

- ve čtyřech případech nebylo postupováno v souladu s příslušnými ustanoveními smluv, zejména při zpracování písemných dodatků, změnových listů apod.;
- ve čtyřech případech neobsahovaly stavební deníky záznamy o přerušení prací, změny termínů plnění, záznamy o ukončení jednotlivých etap díla nebo o vícepracích;
- ve dvou případech nebyly dodrženy sjednané lhůty plnění;
- v jednom případě STC uhradila za dodávku cenu o 278 tis. Kč vyšší, než byla cena sjednaná. Tato částka byla před ukončením kontroly STC vrácena.

3. Náklady

Objem nákladů dosáhl v roce 2003 výše 644 826 tis. Kč a v roce 2004 výše 712 838 tis. Kč. V obou letech tvořila nejvyšší položku nákladů spotřeba materiálu a energie, následovaly osobní náklady, odpisy a služby. Drobné nedostatky byly zjištěny v oblasti cestovních náhrad, mezd a ostatních služeb. Dále byly zjištěny nedostatky v čerpání nákladů na reprezentaci:

- STC účtovala pořízení **dárkových předmětů** (bez dárkových předmětů z drahých kovů) v letech 2003 a 2004 do nákladů, spotřebu těchto předmětů pořízených koncem roku časově rozlišovala. V účetních závěrkách však jako spotřebované vykazovala i předměty nakoupené v uplynulých letech, které se ještě v době kontroly nacházely ve skladu. STC nevedla skladovou evidenci těchto předmětů, i když náklady na jejich pořízení např. v roce 2004 dosáhly 2 311 tis. Kč, a neprováděla ani jejich fyzickou inventuru;
- v roce 2004 zaúčtovala STC **dárkové předměty z drahých kovů** pořízené ve výši 79 tis. Kč nesprávně do nákladů, namísto na účet „Dlouhodobý hmotný majetek – drahé kovy“. Současně zvýšila v účetní závěrce k 31. 12. 2004 náklady o hodnotu nespotebovaných předmětů z drahých kovů ve výši 44 tis. Kč.

4. Tvorba a použití fondů

STC vytváří fondy vymezené zákonem č. 77/1997 Sb., o státním podniku, a to rezervní fond a fond kulturních a sociálních potřeb, z dalších fondů pak investiční fond. Tvorba fondů byla účtována v souladu s účetními předpisy a na základě zakladatelem schváleného rozdělení použitelného zisku. V čerpání fondů nebyly zjištěny nedostatky.

5. Zprostředkovatelské smlouvy

STC uzavírala s dlouholetými obchodními partnery jako objednateli kupní smlouvy na opakovanou výrobu tiskovin. Vedle těchto kupních smluv uzavírala STC smlouvy o zprostředkovatelské činnosti, resp. smlouvy o poradenských službách, které měly napomáhat k uzavření kupních smluv (popř. získání zakázek) mezi STC a objednateli. V kontrolovaném období let 2003 a 2004 měla STC uzavřeny smlouvy o zprostředkování s pěti firmami, kterým byly v souladu se smluvními ujednáními vypláceny provize. Od 1. 1. 2003 do 16. 9. 2005 byly vyplaceny provize v celkové výši 5 957 tis. Kč.

Bylo zjištěno, že STC od počátku roku 2003 do doby provádění kontroly vyplatila např. jedné zprostředkovatelské firmě na základě smluv o zprostředkovatelské činnosti provize v celkové výši 2 072 tis. Kč. U dvou namátkově vybraných kupních smluv uzavřených s objednatelem v letech 2002 a 2003 na dodávky jízdních dokladů STC neprokázala, že při jejich uzavření spolupůsobil tento zprostředkovatel, neboť byly uzavřeny dle zákona o zadávání

veřejných zakázek, a to výzvou jednomu zájemci o veřejnou zakázku (z důvodu ochrany utajovaných skutečností, obrany a bezpečnosti státu).

Ve stejném období, na základě smlouvy o poradenských službách, vyplatila STC jiné firmě provize v celkové výši 3 454 tis. Kč. Přestože např. v roce 2004 uzavřela STC s dalším objednatelem dvě kupní smlouvy na výrobu a dodání poštovních poukázek typu B, vystavila následně této firmě objednávku na zprostředkování kupní smlouvy se stejným předmětem plnění. STC v průběhu kontroly neprokázala, že firma spolupůsobila při uzavření uvedených kupních smluv.

6. Dohody o hmotné odpovědnosti

Se zaměstnancem, který přebírá a vydává dárkové předměty a dárkové předměty z drahých kovů uložené ve skladech a v trezoru, STC neuzavřela dohodu o hmotné odpovědnosti, přestože hodnota těchto předmětů dosahovala značného finančního objemu – např. v roce 2004 byly vydány dárkové předměty (bez dárkových předmětů z drahých kovů) ve výši přesahující 3,7 mil. Kč a dárkové předměty z drahých kovů ve výši přesahující 1,4 mil. Kč.

7. Poskytování sponzorských darů

V kontrolovaném období poskytovala STC finanční dary v rámci 5% limitu ze základu daně stanoveného zákonem č. 586/1991 Sb., o daních z příjmů. Hodnota sponzorských darů poskytnutých 20 subjektům v roce 2003 činila celkem 1 906 tis. Kč, tj. 0,75 % ze základu daně. V roce 2004 činila hodnota darů poskytnutých 21 subjektům celkem 2 102 tis. Kč, tj. 1,01 % ze základu daně. V darovacích smlouvách byl uveden účel použití poskytnutých prostředků a závazek obdarovaného vrátit neprodleně všechny prostředky z poskytnutého finančního daru, pokud nebyly využity na vymezený účel.

V. Další případy nakládání s majetkem

1. Spolupráce mezi STC a MF při zajišťování úkolů MF v oblasti informačních a komunikačních technologií

Na podzim roku 2000 proběhla mezi MF a STC jednání o možné spolupráci při zajišťování některých úkolů MF. S účinností od 1. 12. 2000 byla uzavřena mandátní smlouva, podle které měla STC provádět pro MF zprostředkovatelskou, poradenskou, konzultační a školicí činnost, poskytovat software, automatizované zpracování dat a správu počítačových sítí. Tato smlouva byla v letech 2001 a 2003 nahrazena dvěma novými smlouvami se stejným vymezením činnosti. Současně probíhala jednání o spolupráci při zřízení střediska MF, která dosud nejsou uzavřena.

2. Nákup pozemků

V letech 1999 až 2001 vedl ředitel STC na základě rozhodnutí zakladatele jednání, jejichž výsledkem bylo uzavření kupní smlouvy na koupi pozemků o výměře celkem 35 935 m² v okrese Příbram za cenu 3 558 tis. Kč. Smlouvou bylo současně zřízeno předkupní právo pro STC na další pozemek o výměře 40 460 m² ve stejném katastrálním území. Jedná se o pozemky sousedící se školicím a vzdělávacím střediskem MF ve Smilovicích, k němuž má příslušnost hospodařit Finanční ředitelství v Praze. Podle sdělení STC bylo záměrem rozšíření ubytovací kapacity, která by sloužila pro potřeby zaměstnanců STC i pracovníků MF. K realizaci záměru dosud nedošlo.

Předmětné pozemky pořízené STC na základě dispozic zakladatele nebyly zahrnuty do určeného majetku.

3. Nájem školicího a rehabilitačního střediska

V roce 1997 byla mezi MF (pronajímatel) a STC (nájemce) uzavřena na dobu neurčitou „Smlouva o pronájmu školicího a rehabilitačního střediska Ministerstva financí v Rokytnici nad Jizerou – Studenov“. Jako kompenzaci nájemného měl nájemce zajišťovat a financovat veškeré

technické zhodnocení objektu, a to na základě vzájemné písemné dohody v průměrné roční výši minimálně 0,3 mil. Kč.

V roce 1998 byla mezi MF a STC uzavřena dohoda, v níž je uvedeno, že pro kompenzaci investičních nákladů s nájemným za středisko Studenov budou po skončení rekonstrukce započítány skutečně vynaložené investiční náklady, a to ve výši 0,3 mil. Kč za každý ukončený kalendářní rok, počínaje rokem 1998. Obsahem dohody byl i souhlas pronajímatele s rekonstrukcí střediska, souhlas s návrhem projektu rekonstrukce a příslib spoluúčasti při převzetí realizované akce.

V roce 1999 byl ke smlouvě o pronájmu uzavřen dodatek, kterým byla stanovena cena za pronájem nemovitosti, vnitřního vybavení a některých věcí ve výši 300 tis. Kč za kalendářní rok. Nájemce měl zajišťovat a financovat veškeré rekonstrukce, technické zhodnocení, opravy a údržbu pronajatého střediska a náklady s tím spojené přefakturovat pronajímateli. Vzájemné pohledávky vyplývající z nájemného a přefakturace prací neměly být nájemcem ani pronajímatelem hrazeny, ale vzájemně započítány.

V roce 1999 STC zaúčtovala pohledávku za rekonstrukci střediska Studenov ve výši 11 244 tis. Kč. Z hlediska závazku vzniklého z titulu realizované rekonstrukce a pohledávek z titulu nájemného nebylo účetnictví MF od roku 1997 úplné a správné, tak jak je požadováno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, neboť MF

- o pohledávkách za STC z titulu nájemného, které vznikly v roce 1997 až 2000, účtovalo až v roce 2001;
- o technickém zhodnocení dlouhodobého hmotného majetku, k němuž došlo již v roce 1999, účtovalo až v roce 2001;
- o svém závazku vůči STC z titulu realizované rekonstrukce ve středisku Studenov neúčtovalo na základě účetního dokladu, ale pouze z podnětu vnitřní kontroly a dopisu STC. Doklad (faktura), kterým měly být náklady na rekonstrukci v souladu se smlouvou o pronájmu přefakturovány, nebyl předložen;
- účtovalo o pohledávkách za STC ve výši 11 244 tis. Kč, přestože pohledávky za STC z titulu nájemného činily k 31. 12. 2001 pouze 1 293 tis. Kč. K 31. 12. 2001 vykázalo nesprávně konečný stav účtu „Pohledávky za rozpočtovými příjmy“, a to vyšší o částku 9 951 tis. Kč.

VI. Vyhodnocení

Kontrola byla zaměřena na plnění povinností stanovených STC i zakladateli zákonem o státním podniku. U STC bylo dále prověřováno zejména dodržování zákona o účetnictví, návaznost údajů uváděných v hlavních knihách, v účetních závěrkách a ve výročních zprávách. Kontrolovány byly konkrétní oblasti hospodaření, a to evidence majetku a jeho ochrana, pořízování dlouhodobého majetku, zásob, náklady, výnosy, tvorba a použití fondů včetně dalších případů nakládání s majetkem.

Na základě provedené kontroly lze upozornit na tyto nedostatky:

- v letech 2003 i 2004 STC nakládala s částí určeného majetku bez předchozího souhlasu zakladatele;
- na opakovanou výrobu tiskovin uzavírala STC vedle kupních smluv na konkrétní dodávky i zprostředkovatelské smlouvy. Přitom ve čtyřech případech neprokázala, že finanční prostředky – provize vyplacené zprostředkovatelům od roku 2003 do doby konání kontroly – byly vynaloženy účelně a hospodárně;
- jednání o spolupráci při zřízení střediska MF trvají již od roku 2000; nepřijetí řešení negativně ovlivňuje rozhodování STC v dané oblasti;
- účetnictví MF nebylo od roku 1997 z hlediska závazku vzniklého vůči STC z titulu realizované rekonstrukce střediska Studenov a pohledávek z titulu nájemného úplné a správné.